

УДК: 811.133.1'221.2'373.7:611.9

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.16.2021.7>

ФРАНЦУЗЬКІ ЖЕСТОВІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТАМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЧАСТИН ТІЛА ЛЮДИНИ

Зайченко А. С., Уділова Т. М.
Запорізький національний університет

Невербальне спілкування відіграє величезну роль в нашому житті. Мова рухів, яку широко використовують усі люди, іноді набагато краще за слова передає справжні думки та настрої мовця, і розуміють її, як правило, тільки носії певної культури.

Проблеми ознайомлення з основними поняттями й термінами невербальної комунікації, зіставлення невербальних систем спілкування різних культур, дослідження прийомів інтерпретації невербальної поведінки представників різних соціальних, вікових, гендерних, культурних, релігійних спільнот є особливо важливими при вивченні іноземної мови. Вміти інтерпретувати невербальну поведінку людини є основоположним навиком у роботі спеціаліста, що працює у сфері вивчення іноземної мови або має постійне спілкування з представниками інших культур.

Роботу присвячено дослідженню способів невербального спілкування, оскільки вони відіграють важливу роль у процесі комунікації, а саме спілкування за допомогою жестів, тому що жести є основним компонентом невербальної комунікації, вони виконують певні комунікативні функції. Попри те, що мова жестів є самостійною знаковою системою конкретної мови, вона вербалізується на лексичному рівні.

У процесі дослідження встановлено, що репрезентація жестових рухів людини, дій її тіла знаходить відображення передусім у фразеології, а саме у жестових фразеологізмах. Фразеологічні одиниці, що містять жестові компоненти, є значним пластом фразеологічного словника і мають високу вживаність. У роботі виявлено та систематизовано семантичні значення фразеологізмів, що виражають невербальне спілкування та супутні з ним психоемоційні та фізіологічні реакції суб'єкта.

На матеріалі французької мови розглянуто жестові фразеологізми, які включають назви частин тіла, та простежено, що найбільш поширеними є компоненти: «tête», «épaule», «main», «oeil», «nez», «bouche (lèvres)», «oreilles», «jambe (pied)». З'ясовано, що такі фразеологізми можуть відображати не тільки пряму жестову дію, а й набувати метафоричного значення – передавати психологічний, емоційний стан людини, її моральні складники, а також транслювати міжособистісні відносини комунікантів.

Ключові слова: невербальне спілкування, кінесика, жест, міміка, фразеологічна одиниця, жестовий фразеологізм, соматизм.

Zaichenko A. S., Udilova T. M. Gesture phraseologies of the French language including names of parts of the human body. Non-verbal communication plays a huge role in our lives. Body language, which is widely used by all people, sometimes conveys the true thoughts and moods of the speaker much better than words and is usually understood only by native speakers.

The problems of acquaintance with the basic concepts and terms of non-verbal communication, comparison of non-verbal communication systems of different cultures, the study of methods of interpretation of non-verbal behavior of representatives of different social, age, gender, cultural, religious communities are extremely important in mastering a foreign language. The ability to interpret non-verbal human behavior is fundamental in the work of a specialist in the field of learning a foreign language, who constantly communicates with representatives of other cultures.

As non-verbal means of communication play an important role in the process of communication, our article is devoted to the concept of "non-verbal communication". Special attention is paid to the concept of "gesture", which is the main component of non-verbal communication, its functions and means of verbalization in the vocabulary of the language.

In the course of the research it was found that the representation of human gestures and of body movements is reflected first of all in phraseology, especially in gestural phraseological units. Phraseological units containing gestural components are a significant layer of phraseological vocabulary and have a high level of usage. The article identifies and systematizes the semantics of phraseological units that express non-verbal communication and the accompanying psycho-emotional and physiological reactions of the subject.

On the basis of French language, we have considered gestural phraseological units, which include names of body parts, and found that the most used components are "tête", "épaule", "main", "oeil", "nez", "bouche (lèvres)", "oreilles", "jambe (pied)". It was revealed that such units can not only transmit direct gesture action, but also acquire metaphorical meaning – transmit the psychological, emotional state of a person, the moral components, as well as to convey interpersonal relations of communicators.

Key words: non-verbal communication, kinesics, gesture, facial expressions, phraseological unit, gestural phraseological unit, somatism.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Спілкування становить особливий спосіб взаємодії людей в процесі їхньої життєдіяльності. Спілкуючись, люди передають інформацію багатьма способами, тобто інформацію несуть не тільки слова, як прийнято вважати, а й інтонація, тембр, міміка, жести, пози, погляд, а також відстань між співрозмовниками. Вважають, що жести – невід’ємний складник спілкування. Мова жестів не є універсальною для різних культур, вона має свої національні особливості, тому її вивчення важливе для організації успішної міжкультурної комунікації. Крім того, жестові дії відображені в лексиці кожної мови, передусім у фразеології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню невербальних засобів комунікації і їх репрезентації в мові присвячено праці таких вчених, як І. М. Горелов, А. В. Дементьев, О. В. Мудра, В. А. Лабунська [3; 5; 9; 11]. Незважаючи на запропоновані типології способів невербальної комунікації, загальноприйнятої класифікації поки немає, проте у всіх публікаціях наголошено на ролі жестів, які є важливими компонентами спілкування і можуть регулювати вербальну поведінку мовця й слухача, демонструвати в процесі комунікації актуальні мовні дії, передавати адресатові смисловою інформацію, а також відображати психологічний стан мовця. Невербальну поведінку, серед іншого й жестову, репрезентовано різними способами. Одним з таких способів є жестові фразеологічні одиниці.

Формулювання мети і завдань статті. У процесі дослідження виявлено, що фразеологічні одиниці, які репрезентують жести, можуть включати або не включати соматичні лексеми. **Мета** цього дослідження полягає в спробі виокремити й описати основні семантичні особливості французьких жестових фразеологізмів, які включають назви частин тіла людини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передача будь-якої інформації можлива лише за допомогою знаків, точніше – знакових систем. Вирізняють основні групи знакових систем, якими послуговуються в комунікативному процесі, – вербальну (використовується мова як знакова система) і невербальну (використовуються різні немовні знакові системи).

Невербальне спілкування розуміють як такий вид спілкування, якому для передачі інформації властиве використання організації взаємодії, формування образу, поняття про співрозмовника, здійснення впливу на іншу людину засобами, які не використовують слова [7, 121]. До таких засобів відносять: жести і пантоміміку, міміку (мімічні жести), сенсорні чи тілесні контакти (тактильні, зорові, слухові, нюхові та інші відчуття й образи, отримані від іншої особи), дистанцію спілкування. Способи невербальної комунікації, зокрема й рухи людського тіла, тобто жести і міміку (мімічні жести), вивчає спеціальна дисципліна – кінесика (від гр. *kinesis* – рух).

Розуміння поняття *жест* не є однозначним. Слово «жест» походить від латинського *gestura*, що в широкому сенсі означає ‘робити, носити, нести

відповідальність, контролювати, виконувати і т. д.’, а в більш ранньому періоді його розуміли як ‘спосіб діяти’. У невербальній семіотиці основними функціями жестів вважають регулювання й управління вербальною поведінкою мовця та слухача [8, 242]. У роботі поняття *жест* потрактовано в широкому значенні слова – як рух тіла людини і всіх його частин, включаючи частини голови й лиця.

Жестову поведінку мовця репрезентовано в лексичному складі мови, насамперед у фразеологічних одиницях. Відомо, що фразеологічний склад мови характеризується образністю, яка уможливує доходити висновку про особливості світогляду носіїв, відображає історичний і духовний досвід певного народу, його самобутність. Фразеологічні засоби розглядають як матеріальне оформлення установок, які формуються в середовищі етносу, вибираючи все те, що властиво даному народу як активному суб’єктові пізнання [6, 18].

Французька мова містить чималий прошарок фразеологічних одиниць, у яких репрезентовано жестову поведінку. Дослідження показало, що всі жестові фразеологізми можна поділити на дві групи: ті, що вербалізують жест без вказівки на соматизми, і ті, які мають у своєму складі соматизми. Фразеологізми другої групи, зі свого боку, також можна поділити на підгрупи: які передбачають рухи всього тіла, що відповідно включають назви різних частин тіла (ноги, руки, плечі, голова, вуха), або назви частин обличчя (ніс, очі, рот / губи).

Необхідно підкреслити, що серед жестових фразеологізмів, що включають частини тіла людини, особливо виділяються фразеологізми із соматизмом «нога» – *ped, jambe*.

У складі фразеологізмів цей компонент може: 1) бути показником способу дії, напр.: *faire par-dessous la jambe* – зробити щось, не прикладаючи зусиль; *les jambes en l'air* – ‘догори ногами, неправильно’; 2) описувати відносини між людьми, напр.: *aboyer dans les jambes* – придиратися до когось; *avoir les pieds chauds* – багато базикати; *agiter les pieds dans le comptoir* – проявити безтактність, оскандалитися; *être sur un bon pied avec qn* – ‘бути у близьких стосунках, бути в хороших відносинах з ким-небудь’; *être sur le même pied* – ‘бути рівним’; *tomber aux pieds de qn* – ‘падати комусь в ноги’; 3) використовуватися як символ авторитету й впливу, напр.: *avoir un pied* – ‘користуватися авторитетом, мати вплив’.

Не меншого значення у французькій мові набуває фразеологізація комунікативно важливих мануальних дій. Такі фразеологічні одиниці можуть передавати невербальне вітання, зокрема рукостискання, напр.: *se serrer la main* – ‘потиснути один одному руки’; *toucher la main à qn* – ‘потиснути руку’; *mettre la main au bonnet/porter la main au chapeau* – ‘поклонитися, знявши капелюх’. В основі цих фразеологізмів лежить символічна жестикуляція рук, а сам жест (знімання рукою капелюха) виражає повагу до людини.

Махання рукою також є поширеним жестом як вітання, так і прощання, напр.: *faire au revoir de la main* – ‘помахати рукою на прощання’; *agiter les bras* – ‘махати руками’.

Дещо інші значення мають фразеологізми з компонентом «плечі». У цілому плечі є символом мужності та сили, оскільки ще з давніх часів вважалося, що сильний чоловік тримає землю на своїх плечах. Для жінок же плечі символізують жіночність. Але кожне плече також ототожнюється з певним психоанатомічним критерієм. Праве плече відповідає амбіціям, ліве – емоційним проявам. Найчастіше фразеологізми з частиною тіла *épaule*, передаючи ставлення до співрозмовника або до діяльності людини, у процесі спілкування можуть виражати: підтримку, напр.: *donner un coup d'épaule* – підставити плече, запропонувати свою допомогу; байдужість, напр.: *hausser (або lever) les épaules* – виражати презирство; гординю, напр.: *marcher (або rouler) des épaules* – задирати носа, хвастатися; ледачість, напр.: *faire qch par-dessus l'épaule* (розм.) – робити щось, спустивши рукава; нічого не робити.

Велика кількість фразеологізмів мають соматизм «голова». Безсумнівно, голова є однією з важливих частин тіла людини, адже саме на неї звертають увагу у процесі міжособистісного спілкування. Оскільки голова найбільш візуально представлена частина людського тіла, її форма, положення, рухи стають об'єктом сприйняття, оцінювання та вербалізації в процесі міжособистісної взаємодії.

Зафіксовані у французьких фразеологізмах рухи головою можуть виражати відмову, сумнів, напр.: *hocher la tête* – похитати головою. Також такі фразеологізми часто набувають метафоричного значення, напр.: *faire une tête* (розм.) – скорчити пику; *faire une sale tête* – скорчити огидну гримасу, скорчити мерзенну пику.

Вуха – це не просто орган, який ми приховуємо або показуємо залежно від їх естетичності. Вони передусім є одним із важливих органів чуття, а отже, важливим інструментом взаємодії з іншими. У процесі невербальної комунікації вухо сприймається як візуальний елемент обличчя та може також слугувати індикатором душевних переживань. Так, почервоніння вух, вербалізоване французькими фразеологізмами, сигналізує про такі почуття, як хвилювання, сором, тривога тощо, напр.: *échauffer les oreilles à qn* – присоромити когось; *être rouge jusque derrière les oreilles* – почервоніти до вух, до коренів волосся. Цікаво, що вуха часто можуть асоціюватися з таємницею або з бажанням її дізнатися, напр.: *dresser les oreilles* – наострити вуха; *couler (glisser, souffler) un mot à l'oreille de qn* або ж *confier dans le creux de l'oreille* – шепнути на вухо; *arriver (venir) aux oreilles de qn* – дійти до відома. І, навпаки, жестові фразеологізми часто виражають небажання співрозмовника слухати, напр.: *se boucher les oreilles* – не хотіти слухати, затикати вуха; *fermer l'oreille* – відмовлятися вислухати, не слухати когось або ж відмовлятися виконувати чийсь волю; *avoir de la merde dans les oreilles* – нічого не чути; бути глухим, як тетеря.

Загальновідомим фактом є те, що обличчя людини, на якому розташовані рецептори, що сприймаються іншою людиною, здатне з перших хвилин спілкування розповісти про співрозмовника дуже багато, оскільки впізнання тих чи тих емоцій залежить від участі всіх лицьових м'язів.

Очі вважають дзеркалом душі, а сам погляд – жест очей. Очі – незалежно від їхньої краси, кольору, форми – це ледь не найперше, що ваші співрозмовники помічають при спілкуванні. Так, укладачі словника Ален Рей і Софі Шантр'є в ремарці до слова *oeil*, відзначаючи його продуктивність, зауважують, що «око» – це один з фундаментальних термінів французької фразеології, а його значення в жестових фразеологізмах – одна з найважливіших царин тілесної символіки. Око являє собою перцепцію, метафорично – знання, але також світло, погляд, звідси і моральні складники [14, 12].

Так, наприклад, компонент «очі» позначає відкритість, символізує отримання інформації, відображає емоційний і психічний стан людини. Він може бути символом обману, напр.: *l'avoir dans l'oeil* – 'бути обдуреним, обведеним навколо пальця'; настороженості, напр.: *avoir l'oeil au bois (au vent)* – 'бути напоготові'; *ouvrir l'oeil або être tous yeux* – 'пильно дивитися' (таке словосполучення інформує про те, що треба бути уважним, пильним); спостережливості, напр.: *ne pas avoir les yeux dans sa poche* – 'бути дуже спостережливим, бути на сторожі'; *ne pas détacher les yeux (son regard) de qn, de qch* – 'не спускати очей з кого-небудь, з чого-небудь'; *ne pas lâcher qn, qch de vue* – 'не випускати з поля зору'.

Варто зауважити, що хоча ми іноді й не задумуємось над цим, але напрямок погляду, форма та спосіб зорового контакту несуть в собі важливу, конотативно забарвлену інформацію. Незадоволення, несхвалення, ворожнечу стосовно когось передають такі фразеологізми: *oeil en coin* – косий погляд; *regarder (voir) de (d'un) mauvais oeil (d'un oeil mauvais)* – дивитися несхвально, дивитися недобрим поглядом. Опозицію представленим фразеологізмам склали *regarder de bon oeil* – дивитися прихильно, схвалювати що-небудь; *se rincer l'oeil* – тішити свій погляд, милуватися.

Фразеологічні одиниці, що включають компонент «ніс», можуть бути структуровані за принципом розташування носа на обличчі людини його функціями. Частіше трапляються фразеологізми зі значенням розташування носа, трохи менше – з його нюховою функцією, до таких, зокрема, належить фразеологізм *mettre qqch sous le nez de qqn* – 'сунути щось під ніс'.

Ніс людини може використовуватися як символ розчарування, відчаю та розгубленості, напр.: *avoir le nez long* – 'мати розгублений, розчарований вигляд'; *baisser le nez* – 'впасти духом'; *couper le nez pour faire dépit à son visage* – 'зробити щось спересердя, на зло самому собі'; *faire le nez* – 'зробити незадоволену гримасу, скривитися'.

Іноді ніс також є символом ненависті й ворожості, напр.: *avoir qn dans le nez* (або *blaireau* – на арго цей термін означає «ніс») – 'ненавидіти когось, бути вороже налаштованим до когось'; *bouffer le nez à qn* – 'побити кого-небудь'; *cracher au nez de qn* – 'образити кого-небудь, плюнути в людину'.

Ще однією з виразних частин обличчя людини є губи (рот). Губи в прямому й переносному сенсі відіграють надзвичайно важливу роль – як у вербальному, так і невербальному процесі комунікації.

Наприклад, у французькомовній свідомості рух губних м'язів вперед, який імітує надуті щоки та губи суб'єкта, слугує візуальним сигналом прояву невдоволення чи образи. Ці негативні почуття, позначені таким фізіологічним способом, отримали своє мовне втілення у таких фразеологічних одиницях: *faire sa bouche en cul de poule (faire le cul de poule)* (розм.) – надуті губи, піджати губи; *serrer les lèvres* – стиснути губи, частіше виступає у значенні ‘зберігати мовчання’, як і синонімічний до нього *ne pas oser découdre les lèvres* – не наважуватись відкрити рота, щоб щось сказати.

За допомогою губ людина може виражати образ, несхвалення, огиду або недовіру. Невербальну демонстрацію цих почуттів представлено у фразеологічних одиницях *avalier en quatre bouchées* – закидати шапками, що означає незгоду з кимось; *faire le (son) petit bec* – підтискати губи; *bouche en coeur* – губи бантиком, манірний вигляд; *faire la petite bouche* – підтискати губи; *avec des lèvres cousues* – стиснувши губи; *se mordre les lèvres* – кусати губи (від гніву, відчаю чи подиву). Реципієнт сприймає й оцінює такі жести як вираз негативного ставлення суб'єкта до подій. У фразеологізмах це увиразнено семантикою прикметника *petit(e)*, що означає ‘маленький, невеликий’, і дієприкметника минулого часу *cousues*, що означає ‘зшитий (зашитий)’.

Також фразеологізми можуть набувати переносного значення. Таким є фразеологізм *arracher qch de la bouche de qn*, який у прямому значенні передає ‘вирвати щось із рота’, але насправді означає ‘примусити когось зізнатися в чомусь, вирвати зізнання’; *attacher des cadenas aux lèvres, clouer aux lèvres* – примусити когось мовчати.

Висновки та перспективи досліджень. Отже, репрезентація дій тіла людини, її жестових рухів знаходить відображення в лексичній системі французької мови, передусім у фразеологічних одиницях, т. зв. жестових фразеологізмах. Жестові фразеологізми, які найчастіше включають соматизми *ноги, руки, плечі, голова, вуха, ніс, очі, губи / рот*, можуть передавати внутрішній стан людини, її ставлення до оточення тощо. Жести набувають фіксованого значення, базованого на символічному значенні певних частин людського тіла, а також пов'язаних з ним рухів та положення. Такі фразеологізми виражають позитивні й негативні почуття та емоції суб'єкта, його ставлення до співрозмовника або діяльності людини.

Опанування як типовими французькими жестами, так і відповідними вербалізованими формами сприяє підвищенню рівня комунікативної компетенції того, хто вивчає французьку мову. Перспективу дослідження вбачаємо в порівняльному аналізі жестових фразеологізмів французької і рідної мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. О своеобразии отражения мимики и жестов вербальными средствами. *Вопросы языкознания*. 1981. № 1. С. 36–47.
2. Гак В. Г. Введение во французскую филологию. Москва : Просвещение, 1986. 183 с.
3. Горелов И. Н. Невербальные компоненты коммуникации / отв. ред. В. Н. Ярцева; предисл. В. И. Карасика. Изд. 4-е. Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 112 с.
4. Городецкая И. Е. Фразеологизмы-соматизмы в русском и французском языках : дисс. на соиск. учёной степени канд. филол. наук : 10.02.20. Пятигорск, 2007. 233 с.
5. Дементьев А. В. Способы и средства вербального отображения кинесики (на материале современного английского языка). Москва : МГПИИЯ, 1985. 38 с.
6. Кириллова Н. Н. Фразеология романских языков : этнолингвистический аспект : монография. Санкт-Петербург : РГПУ им. А. И. Герцена, 2003. 319 с.
7. Кнапп М. Л. Невербальные коммуникации. Москва : Просвещение, 1978. 308 с.
8. Крейдлин Г. Е. Невербальная семиотика : Язык тела и естественный язык. Москва : НЛО, 2002. 592 с.
9. Лабунская В. А. Невербальное поведение. Ростов-на-Дону : Изд-во Ростовского ун-та, 1986. 135 с.
10. Ленец Е. З. Конвенциональные фразеологизмы с соматизмами в современном французском языке. Гродно : ГрГУ, 2007. 143 с.
11. Мудрая О. В. Функции невербальных компонентов в системе языка (на материале сравнения русского языка с английским) : автореф. дисс. на соиск. учёной степени канд. филол. наук : 10.02.20. Москва, 1995. 16 с.
12. Назарян А. Г. Фразеология современного французского языка. Москва : Высшая школа, 1987. 288 с.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

13. Французско-русский фразеологический словарь / под ред. Я. И. Рецкера. Москва : Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1963. 1112 с.
14. Dictionnaire des expressions et locutions d'Alain Rey et de Sophie Chantreau. Paris : Le Robert, 1991. 1036 p.
15. Le Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Paris, 1980. 2551 p.

REFERENCES

1. Vereshchagin, Ye. M., Kostomarov, V. G. (1981). O svoeobrazii otrazheniya mimiki i zhestov verbalnymi sredstvami [On the originality of the reflection of facial expressions and gestures by verbal means]. *Voprosy yazykoznanija*, 1, 36–47 [in Russian].
2. Gak, V. G. (1986). Vvedenie vo frantsuzskuyu filologiyu [Introduction to French Philology]. Moskva: Prosveshchenie [in Russian].
3. Gorelov, I. N. (2009). Neverbalnye komponenty kommunikatsii [Non-verbal components of communication] / отв. red. V. N. Yartseva; predisl. V. I. Karasika. Moskva: Knizhnyy dom “LIBROKOM” [in Russian].

4. Gorodetskaya, I. Ye. (2007). Frazeologizmy-somatizmy v russkom i frantsuzskom yazykakh [Phraseologisms-somatisms in Russian and French languages]. (Dissertatsiya kandidata filologicheskikh nauk). Pyatigorsk [in Russian].
5. Dementev, A. V. (1985). Sposoby i sredstva verbalnogo otobrazheniya kinesiki (na materiale sovremennogo angliyskogo yazyka) [Ways and means of verbal representation of kinesics (based on material of modern English)]. Moskva: MGPIIYA [in Russian].
6. Kirillova, N. N. (2003). Frazeologiya romanskikh yazykov: etnolingvisticheskiy aspekt [Phraseology of Romance languages: ethno-linguistic aspect]: monografiya. Sankt-Peterburg: RGPU im. A. I. Gertsena [in Russian].
7. Knapp, M. L. (1978). Neverbalnye kommunikatsii [Non-verbal communication]. Moskva: Prosveshchenie [in Russian].
8. Kreydlin, G. Ye. (2002). Neverbalnaya semiotika: Yazyk tela i estestvennyy yazyk [Non-Verbal Semiotics: Body Language and Natural Language]. Moskva: NLO [in Russian].
9. Labunskaya, V. A. (1986). Neverbalnoe povedenie [Non-verbal behavior]. Rostov-na-Donu: Izd-vo Rostovskogo un-ta [in Russian].
10. Lenets, Ye. Z. (2007). Konventsionalnye frazeologizmy s somatizmami v sovremennom frantsuzskom yazyke [Conventional phraseological units with somatisms in modern French language]. Grodno: GrGU [in Russian].
11. Mudraya, O. V. (1995). Funktsii neverbalnykh komponentov v sisteme yazyka (na materiale sravneniya russkogo yazyka s angliyskim) [Functions of non-verbal components in the language system (based on the comparison of Russian and English languages)]. (Avtoreferat dissertatsii kandidata filologicheskikh nauk). Moskva [in Russian].
12. Nazaryan, A. G. (1987). Frazeologiya sovremennogo frantsuzskogo yazyka [Phraseology of modern French language]. Moskva: Vysshaya shkola [in Russian].

DICTIONARIES

13. Frantsuzsko-russkiy frazeologicheskiy slovar [French-Russian phraseological dictionary] / pod red. Ya. I. Retskera. Moskva: Gos. izd-vo inostr. i nats. slovarey, 1963 [in Russian].
14. Dictionnaire des expressions et locutions d'Alain Rey et de Sophie Chantreau. Paris: Le Robert, 1991 [in French].
15. Le Robert. Dictionnaire alphabetique et analogique de la langue française. Paris, 1980 [in French].